

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО**

Кафедра вокально-хорової підготовки

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 08 – «ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ З ФАХУ» (ВОКАЛ)**

Для здобувачів другого рівня вищої освіти (магістерського)
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 025 Музичне мистецтво, 1 курс

УДК 78.087.6:784(07)

Затверджено на засіданні кафедри вокально-хорової підготовки,

Протокол №8 від 10 березня 2025 року

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(Протокол № 14 від 24 квітня 2025 р.).*

Рецензенти:

Навротський В.В. Народний артист України, професор кафедри сольного співу Одеської національної музичної академії імені А. Нежданової (м. Одеса).

Толстова Н.М. Кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса).

Укладачі:

Кьон Н.Г., Кандидат педагогічних наук, професор кафедри вокально-хорової підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса).

Зіневич Р. В., викладач кафедри вокально-хорової підготовки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса).

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» (вокал) для здобувачів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, 1 рік навчання: методичні рекомендації. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 47 с.

Методичні рекомендації з організації самостійної роботи майбутніх співаків і викладачів вокалу з навчальної дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» характеризують зміст, завдання і способи опанування навчального репертуару, які мають сприяти їх ефективності. Вирішення означених завдань пропонується здійснювати на матеріалі відносно нескладних творів чотирьох жанрово-стильових різновидів: української народної пісні, творів доби раннього бароко, зрілого бароко, творів віденських класиків і репертуару, що належить до вокально-виконавського стилю бельканто. Викладено методичні поради щодо різних форм самостійної роботи, пов'язані із диференційованим і цілісним аналізом тексту творів різних стилів і розробленням їх інтерпретаційного концепту. Представлено головні методи й технології самостійного вокально-технічного й художньо-виконавського опрацювання твору й підготовки співаків до їх сценічного виконання.

© Університет Ушинського, 2024

© Н.Г. Кьон

© Р.В. Зіневич

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ОПИС І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ З ФАХУ» ЗА ФАХОМ «ВОКАЛ».....4

РОЗДІЛ 2. САМОСТІЙНА РОБОТА (ВІДПОДВІДНО ДО РПНД ОК 08 «ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ З ФАХУ (ВОКАЛ)»

- 2.1. План і завдання практичних занять.....8
- 2.2. Орієнтовне планування організації самостійної роботи здобувачів (за модулями дисципліни)9
- 2.3. Орієнтовний зміст самостійної роботи12

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 3.1. Загальні положення щодо змісту самостійних завдань і методики їх підготовки майбутніми магістрантами першого року навчання15
- 3.2. Методичні пояснення і рекомендації до виконання завдань на самостійну підготовку до виконання творів різних стилів.....24

РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ..... 37

РОЗДІЛ 5. РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР 42

РОЗДІЛ 6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ..... 45

РОЗДІЛ 1. ОПИС І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: комплексна підготовка здобувачів до вирішення складних виконавських і педагогічних завдань музичного мистецтва, що передбачає набуття і удосконалення професійних вокально-виконавських навичок, формування здатності до створення власних художньо-виконавських концепцій вокального репертуару різних жанрів і стилів та їх втілення у процесі власного виконання й викладання вокалу.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності.

ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.

ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

ПРН 5. Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію.

ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПРН 7. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН 11. Виявляти вміння до проєктування і самопроєктування індивідуальних траєкторій фахового розвитку в галузі спеціальної музичної освіти.

ПРН 14. Дотримуватись норм професійної та етичної поведінки в процесі комунікації в освітньому середовищі.

ПРН 15. Виявляти здатність до автономної і командної творчої діяльності, проявляти ініціативність, відповідальність і креативність щодо успішного

досягнення мети.

Очікувані результати навчання дисципліни: внаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти **знає:**

- принципи вербально-виконавської інтерпретації вокальних творів різного ступеню складності;
- принципи ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах;
- алгоритм визначення стильових і жанрових ознак музичного твору, самостійного опрацювання нового вокального матеріалу;
- алгоритм здійснення аналізу музично-естетичних стилів та напрямків;
- музично-аналітичні, жанрово-стильові та образно-емоційні атрибуції вокального твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- термінологію музичного мистецтва, його понятійно-категоріальний апарат;
- акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування, особливості свого співацького апарату, основи гігієни та охорони співацького голосу;
- принципи формування вокально-технічних співацьких навичок, головні методичні заходи щодо позбавлення своїх недоліків, шляхи вирішення проблем у власному вокальному розвитку;
- алгоритм застосування в методичній і викладацькій діяльності традиції музично-виконавських шкіл Південноукраїнського регіону, зокрема Одещини;

Здобувач вищої освіти вміє:

- здійснювати художньо-виконавську інтерпретацію вокальних творів різних форм та жанрів.
- аналізувати вокальні твори під час вербально-виконавської інтерпретації;
- створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції;
- вільно і впевнено взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу;
- аналізувати та порівнювати виконання вокальних творів, різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей телебачення, Інтернету;
- репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу;
- розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжування та перекладу музики;
- інтерпретувати художні образи у виконавській та педагогічній діяльності;
- працювати автономно і в міжнародному контексті;
- дотримуватися професійних та етичних норм поведінки;
- планувати та організовувати діяльність відповідно до обсягу та особливостей завдань;
- запобігати виникненню конфліктних ситуацій.

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Загальні компетентності:

- ЗК 2.** Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 4.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 6.** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 9.** Здатність працювати автономно.
- ЗК 12.** Здатність дотримуватися професійних та етичних норм поведінки.

ЗК 13. Здатність працювати індивідуально та в команді.

ЗК 14. Здатність запобігати виникненню конфліктних ситуацій.

ЗК 15. Здатність застосовувати у діяльності професійну термінологію.

ЗК 16. Здатність планувати та організовувати діяльність відповідно до обсягу та особливостей завдань.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики / звукорежисерської практики обробки звуку;

СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у музикознавчій / виконавській / диригентській/ композиторській / педагогічній діяльності.

СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Використання інформаційно-комунікаційних технологій у мистецькій діяльності», «Теорія і практика виконавсько-методичної інтерпретації музичних творів (за обраним фахом)», «Теорія і методика управління мистецько-педагогічними проектами», «Теорія і методика викладання музично-виконавських дисциплін у закладах освіти».

РОЗДІЛ 2. САМОСТІЙНА РОБОТА (ВІДПОВІДНО ДО РПНД ОК 08 «ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ З ФАХУ (ВОКАЛ)»

2.1. ПЛАН І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
	1 семестр		
1	Аналіз художньо-образного змісту й інтонаційної структури вокального репертуару. Підготовка до роботи над твором у процесі опрацювання інтонаційних вправ. Засвоєння алгоритму самостійного розспіву. Запис процесу власного розспіву й роботи над інтонаційними вправами. Самоаналіз та самооцінка робочого відеозапису.	9	Слуховий аналіз Відеозапис Бесіда. Індивідуальна перевірка практичних завдань залік
2	Аналіз структури творів, інтонаційних особливостей, засобів виконавської виразності. Розучування тексту вокального твору. Самоаналіз, самооцінка, корекція самостійного вокально-навчального процесу.	9	
3	Робота над художнім образом. Самостійне розучування та підготовка вокального твору до виразного виконання.	9	
4	Репетиційна робота. Запис виконання самостійно підготовленого вокального твору в умовно-концертній ситуації. Самоаналіз емоційно-вольового й виконавсько-творчого стану.	9	
	Всього за 1 семестр	36	
	2 семестр		
5	Аналіз художньо-образного змісту й інтонаційної структури вокального репертуару. Підготовка до роботи над твором у процесі опрацювання інтонаційних вправ. Засвоєння алгоритму самостійного розспіву. Запис процесу власного розспіву й роботи над інтонаційними вправами. Самоаналіз та самооцінка робочого відеозапису.	11	Слуховий аналіз Відеозапис Бесіда. Індивідуальна перевірка практичних завдань академзвіт
6	Розучування вокального репертуару. Ознайомлення з психолого-педагогічною літературою з питань сценічного хвилювання та засобів його подолання, емоційно-вольової саморегуляції, вдосконалення навичок сценічного артистизму.	11	
7	Робота над художнім образом. Самостійний запис виконання творів, самоаналіз донесення художнього образу. Самоаналіз, самооцінка якості самовладання в процесі співу та творчого спілкування.	12	
8	Репетиційна робота. Усвідомлення художньо-інтерпретаційної концепції вокальних творів різних	12	

	жанрів та стилів.		
	Всього за 2 семестр	46	
	ВСЬОГО ГОДИН:	82	

2.2. ОРІЄНТОВНІ ЗАВДАННЯ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ (за модулями дисципліни)

№ з/п	Звання для самостійної роботи	Годин
	1 семестр	
Змістовий модуль 1. Вдосконалення вокально-технічних навичок в процесі виконання творів на художньому рівні (на прикладі українських народних пісень і старовинних творів італійських композиторів)		
1	Загальна характеристика художньо-образного змісту й засобів музичної та виконавської виразності українських народних пісень. Самоконтроль здобувача і самооцінка стану сформованості власних вокальних навичок; позбавлення (за необхідністю) м'язових і психологічних затисків.	4
2	Аналіз музично-мовленнєвих та виконавсько-виразних засобів певного твору, його інтерпретація. Удосконалення фонаційно-технічних засобів, типових для виконання українського народно-пісенного репертуару. Удосконалення інтонаційної якості у виконанні мелодії. Самостійне ескізне опанування музичного тексту твору.	4
3	Опрацювання вокально-орфоепічної техніки у виконанні українськомовних творів з врахуванням артикуляційних особливостей інтонування вокального тексту. Самооцінка й самокорекція тембрального забарвлення голосу. Впевнене й технічно та інтонаційно якісне виконання самостійно підготовленого твору.	4
4	Уточнення виконавської концепції обраного твору та засобів її виконавського втілення. Удосконалення навичок варіювання засобів вокально-виконавської виразності з метою досягнення динамічного розвитку художньо-образного змісту виконуваного твору. Переконливо-виразне й стилістично достовірне виконання самостійно підготовленого твору.	4

5	Ознайомлення з вокальним репертуаром доби раннього бароко та із стильовими особливостями творів раннього бароко (на прикладі творчості К. Монтеверді, А. Кальдара, Дж. Каччіні, А. Скарлатті, А. Страделла та ін.). Аналіз музичного тексту та його самостійне ескізне опанування. Удосконалення артикуляційної техніки у вимові італійських текстів; оволодіння технікою вокальної артикуляції й фразування (на прикладі твору італійських композиторів доби раннього бароко). Ескізне розучування музичного тексту твору.	6
6	Порівняльний аналіз техніки вокального дихання, атаки звуку та особливостей звуковедення в українському та італійському репертуарі, особливостей використання головного і грудного резонаторів. Впевнене опанування музичного тексту твору та його якісне інтонування.	4
7	Робота над художньо-осмисленим виконанням самостійно підготовленого репертуару. Удосконалення засобів вокально-виразної техніки, властивій означеним виконавським стилям (динаміка, темпові зрушення, агогіка, артикуляційно-штрихові особливості тощо). Переконливо-виразне виконання самостійно підготовленого твору.	4
8	Опрацювання засобів художньо-виразного співу й зовнішнього прояву сценічного артистизму. Прилюдне виконання самостійно підготовленого твору в умовно-концертній ситуації.	4
	Усього:	34
	2 семестр	
	Змістовий модуль 2. Удосконалення навичок роботи над втіленням художньо-образного змісту вокального твору (на прикладах репертуару, що належить до періоду зрілого бароко й класицизму)	
1	Аналіз особливостей виконавського стилю вокальних творів бароко у камерному та оперному жанрах.	4
2	Аналіз музично-мовленнєвих та виконавсько-виразних засобів обраного твору, його інтерпретація. Удосконалення комплексу навичок, яких потребує виконання обраного для самостійного розучування твору	4

	Самостійне ескізне опанування музичного тексту твору.	
3	Усвідомлення особливостей втілення художнього сенсу твору відповідно його стильовій приналежності. Впевнене та фонаційно-якісне виконання самостійно підготовленого твору.	4
4	Уточнення виконавської концепції обраного твору та засобів її виконавського втілення. Переконливо-виразне й стилістично достовірне виконання самостійно підготовленого твору в умовно-концертній ситуації.	4
5	Ознайомлення з музичними творами віденських класиків у камерному та оперному жанрах. Самостійний порівняльний аналіз інтонаційного матеріалу, стильових особливостей і виконавських завдань у концертних та оперних аріях В.А. Моцарта, Й. Гайдна, піснях Л.ван Бетховена. Ескізне опанування музичного тексту твору.	4
6	Самостійна робота над втіленням художнього сенсу в обраному творі у стилі бельканто, опрацювання інтонаційно-сміслової артикуляції музичного тексту відповідно його контрастним розділам і динаміці розвитку художнього образу. Самостійне доопрацювання вокально-інструктивного матеріалу з метою досягнення автоматизації необхідного для виконання твору комплексу навичок.	6
7	Удосконалення комплексу навичок, яких потребує виконання обраного для самостійного розучування твору й утілення його художнього сенсу. Впевнене, фонаційно-якісне і художньо-змістове виконання самостійно підготовленого твору.	4
8	Удосконалення навичок сценічного поведіння, психологічної надійності й витривалості на засадах посилення уваги до комунікативно-сценічної впевненості й здатності досягати натхнення й сугестивно-комунікативної впливовості у процесі виконання твору віденського класика під час репетиції та у сценічному виступі.	4
	Усього:	34

2.3. ОРІЄНТОВНИЙ ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	ЗАВДАННЯ	Годин	Форма контролю
	1 семестр		
Завдання 1	Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання (на матеріалі українських народних пісень у авторській обробці)		
1	Загальна характеристика української пісенної творчості. Ознайомлення з обраним для розучування твором, побудованим на матеріалі українських народних пісень у авторській обробці таких композиторів, як М. Лисенко, Б. Лятошинський, О. Білаш, В. Косенко, Г. Майборода, А. Кос-Анатольський, І. Шамо та ін.). Самоаналіз і самооцінка стану співочого апарату й вокально-виконавських навичок. Самостійне розспівування з метою закріплення навичок, засвоєваних у процесі аудиторних занять. Запис процесу розспівування та аналіз якісних змін, які досягаються у його процесі. Самооцінка відеозапису з наступною корекцією своїх дій під час виконання вокально-інтонаційних вправ.	4	Оцінка виконаного аналізу твору. Відеозапис та його оцінювання. Бесіда. Індивідуальна перевірка виконаних завдань
2	Диференційований і цілісний аналіз музичного матеріалу твору, його інтонаційних й структурних особливостей, засобів виконавської виразності, фактури інструментального супроводу. Розроблення орієнтовного інтерпретаційного плану твору. Ескізний аналіз і опанування тексту вокального твору. Самостійний добір (можливо і створення) та опрацювання вокально-інструктивного матеріалу, спрямованого на формування автоматизованих навичок виконання відносно складних мелодійних фрагментів обраного твору. Самоаналіз, самооцінка й корекція своїх виконавських дій.	4	
3	Ознайомлення з нормами орфоепії у виконанні українських текстів. Мовленнєві й вокально-орфоепічні вправи, зокрема –	4	

	розспівування, вокалізи на опанування техніки вимови голосних, приголосних і різних складів з врахуванням артикуляційних особливостей їх інтонування у співі українською мовою. Приділення особливої уваги тим фонемам, виконання яких є складним для певного виконавця. Відеозапис і самооцінка артикуляційної якості, співу у високій вокальній позиції й тембрального забарвлення голосу. Впевнене й свідоме засвоєння музичного тексту твору.		
4	Робота над художнім образом: самостійне визначення засобів вокально-виконавської виразності з врахуванням жанрово-стильових особливостей твору, уточнення його динамічного плану, штрихового різноманіття; визначення й зіставлення кульмінацій різних частин і цілісного твору та засобів їх вираження. Психологічна підготовка до сценічного виступу: виконання твору «подумки», в уявній сценічній ситуації; запис виконання, його самоаналіз і самооцінка. Визначення способів і методів самокорекції отриманих результатів та їх використання в самостійній роботі.	4	
Завдан ня 2	Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання (на матеріалі творів італійських композиторів XVII ст.)		
5	Загальна характеристика музичного мистецтва епохи Бароко, панівних художньо-естетичних ідей, вокального стилю, творчого почерку композитора і особливостей виконавської манери, характерних для періоду написання обраного для самостійного розучування вокального твору. Визначення твору для самостійного розучування зокрема – із зверненням до творчості таких композиторів, як К. Монтеверді, А. Кальдара, Дж. Каччіні, А. Скарлатті, А. Страделла та ін. Дослівний і літературний переклад тексту твору на рідну мову. Типові особливості техніки вимови італійських текстів у співі. Аналіз художньо-образного змісту твору, його інтонаційних особливостей; розроблення ескізу його інтерпретаційно-виконавського плану.	6	

	Ескізне розучування музичного тексту твору у вокалізації.		
6	Закріплення у інтонаційних вправах навичок вокального дихання, атаки звуку, особливостей звуковедення і вокально-орфоепічних вмінь. Уточнення інтонаційних й орфоепічних особливостей твору. Мовленнєві й вокальні вправи на опанування артикуляції тексту певного вокального твору на італійській мові. Відеозапис та самоаналіз й самокорекція якості виконання означених вправ. Впевнене опанування артикуляції й інтонування твору.	6	
7	Уточнення виконавсько-стилістичної концепції обраного твору та засобів її втілення в динаміці розвитку його художньо-образного змісту. (Якість звуку, темп, штрихи, культура фразування, артистизм у зовнішньому образі...) Самостійне доопрацювання вокально-інструктивного матеріалу з метою автоматизації навичок стилістично-адекватного виконання репертуару. Підготовка твору до виразного й стилістично достовірного виконання.	4	
8	Вправи на самокорекцію психологічного стану під час підготовки до прилюдного співу та безпосередньо у виконавському процесі. Виконання твору на художньому рівні подумки, в уявлених сценічних умовах, під час репетиції і складання академічного звіту.	4	
	Всього за 1 семестр	36	

	2 семестр		
Зав-дання 3	Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання (на матеріалі творів композиторів доби «зрілого» Бароко		Оцінка викона-ного

1	Ознайомлення із стильовими особливостями творів, які відповідають вимогам оперної реформи Глюка. Самостійний порівняльний аналіз інтонаційного матеріалу, стильових особливостей і виконавських завдань у вокальних творах Г. Ф. Генделя, Х. Глюка, Й. Баха (єдність слова й музично-інтонаційної виразності, елементи віртуозності й імпровізованої орнаментики. Розучування мелодико-орнаментальних вправ та розспівів і вокалізів на удосконалення рухливості голосу. Відеозапис, аналіз, самокорекція.	6	аналізу твору. Відеозапис та його оцінювання. Бесіда. Індивідуальна перевірка виконаних завдань
2	Диференційований і цілісний аналіз обраного для розучування твору, розроблення його характеристики й ескізного інтерпретаційного плану. Самостійне доопрацювання вокально-інструктивного матеріалу з метою досягнення автоматизації комплексу навичок, що формуються (спів на опорі в широких мелодіях легато, техніка виконання орнаментальних прикрас, прийомів звуковедення й артикуляційних штрихів, їх зміна у контрастних частинах твору). Ескізна підготовка музичного тексту твору до виконання.	6	
3	Уточнення темпу, динаміки, особливостей фразування, інтонаційно-смислової виразності й артикуляції музичного тексту відповідно його контрастним розділам і динаміці розвитку художнього образу, втілення цих спостережень у процесі підготовки і виконання твору. Відеозапис процесу і результатів роботи, їх порівняльний аналіз і самооцінювання. Узагальнення способів і методів удосконалення досягнутих результатів та їх використання в подальшій самостійній роботі.	6	
4	Уточнення цілісного уявлення щодо інтерпретаційного плану твору в його відповідності до стильових, художньо-образних та вокально-виразних засобів, якими має володіти співак – виконавець даного твору. Виконання твору «подумки» і в уявній сценічній ситуації; запис виконання, його самоаналіз і самооцінка.	6	

Завадн -ня4	Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання твору класичного стилю й вокально-виконавського стилю «бельканто»	
5	Ознайомлення із типовими рисами музичного мистецтва і вокально-виконавського стилю доби класицизму. Аналіз стильових особливостей і музичної мови віденських класиків; їх прояв у вокальних творах камерного, оперного і ораторіально-кантатного жанрів. Аналіз тексту вокального твору одного з віденських класиків (концертна, оперна арія, арія ораторіально-кантатного жанру, пісня). Ознайомлення з контекстом масштабного твору, часткою якого є обрана здобувачем арія. Розроблення орієнтовного інтерпретаційного плану твору. Ескізне опанування музичного тексту твору.	6
6	Визначення комплексу навичок, необхідних для виконання обраного твору віденського класика (вправи на розширення діапазону голосу, його рухливості, виразно-інтонаційної й артикуляційно-штрихової гнучкості, фразування мотивів, зокрема з використанням техніки філірування звуку) або із твором вокально-виконавського стилю «бельканто». Самостійне опрацювання інтонаційних вправ, спрямованих на формування автоматизованих навичок, потрібних для виконання обраного твору. Впевнене, інтонаційно якісне опанування тексту твору.	6
7	Ознайомлення із психолого-педагогічною, театральнопедagogічною, музично-психологічною літературою з питань удосконалення виконавського артистизму, сценічного хвилювання й засобів його подолання. Уточнення інтерпретаційного плану твору і динаміки змін у виконавсько-виразних засобах. Удосконалення процесу втілення художньо-образного сенсу твору і створення сценічного образу. Запис і самоаналіз якості сценічного виконання творів, міри його комунікативної спрямованості й переконливості у втіленні художнього образу.	6
8	Репетиційна робота. Самоаналіз та самооцінка досягнутих результатів, визначення способів і технологій самовдосконалення здатності до емоційно-	4

	вольової саморегуляції в сценічно-стресових ситуаціях, шляхів поглиблення художньо-образної й стильової досконалості виконуваного репертуару.		
	Всього за 2 семестр	46	
	ВСЬОГО ГОДИН:	82	

3. МЕТОДИЧНІ ПОЯСНЕННЯ І ПОРАДИ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ

3.1. Загальні положення щодо змісту самостійних завдань і методики їх підготовки майбутніми магістрантами першого року навчання

Самостійна робота здобувачів планується відповідно до змісту практичних занять. Здобувач має обрати твори для самостійного вивчення, орієнтуючись на пропонований репертуар, представлений у методичних рекомендаціях. Натомість можливим є і обрання іншого твору, який відповідає зазначеним на даний період навчання вимогам, зокрема – твору з репертуару, доступного сприйняттю і засвоєнню майбутніми учнями або студентам – співаками-початківцями шкільного та юнацького віку. Тим самим магістрант отримує можливість використання підготовленого репертуару в процесі педагогічної практики.

Репертуар, який обирається для самостійного аналізу, інтерпретації, вивчення й підготовки до сценічного виступу, має бути відносно нескладним за технічними і художньо-виконавськими завданнями, отже варто враховувати міру його інтонаційної й виконавсько-технічної складності, особливості його художньо-образного змісту, жанру й характеру та перевіряти відповідність мелодії «робочому діапазону», в якому співак відчуває себе досить впевнено.

Надзвичайно важливою є належна технічна підготовка співака до виконання обраного твору, його відповідність технічним та виконавсько-виразним навичкам, якими здобувач на цей час досить впевнено володіє і може використовувати в самостійній роботі над цим репертуаром. Так, якщо для вивчення обирається, наприклад – пісня «Ой у полі тихий вітер віє» в обробці Б. Лятошинського, то здобувачка має володіти навичками співу на

опорі, легато у довгих фразах на піано й піанісимо тощо.

Упродовж першого року навчання здобувачі мають самостійно підготувати до виконання чотири твори, послідовність яких відповідає культурно-стильовим етапам розвитку вокального мистецтва. Дотримання цього принципу спрямоване на поглиблення в майбутніх співаків і викладачів вокалу свідомого ставлення до питань музичної й вокально-виконавської стилістики і має поєднуватися із збагаченням музикологічних знань і здатності їх використовувати у процесі своєї вокально-виконавської та викладацької практики.

Самостійні заняття співака мають завжди починатися із вправ на розпів. Налаштовуючи процес самостійного розспівування, магістрант має усвідомлювати, що ці вправи виконують три функції: «розігріву» голосового апарату, формування й автоматизації базових вокальних навичок, а також (що менш типове для занять з вокалу) фонаційно-технічної підготовки до опанування певного твору з властивими йому інтонаційно-виконавськими труднощами. Вправи останнього типу мають добиратися відповідно виявленим під час аналізу мелодії інтонаційно-складних фрагментів та розумінню того, які з них є на цей час суб'єктивно-складними для співака, особливо – в завданнях на самостійне вивчення твору. Опанування таких вправ значно полегшить процес інтонаційно-технічного освоєння тексту твору й скоротить час на його підготовку до виконання.

З метою винаходу таких вправ варто звернутися до різних збірок, у яких містяться приклади на розспів, або до вокалізів, на матеріалі яких формується потрібний навик. Інколи обдаровані здобувачі або викладач можуть створювати власні вправи, в яких будуть найбільш точно враховуватися актуальні для співака завдання. Так, плануючи для вивчення твір О. Вавілова «Ave Maria» (частіше він друкується під іменем Д. Каччіні), для співачки, яка недостатньо вправно володіє навичками співу на тихій динаміці й філірування звуку наприкінці мотивів і фраз, корисною буде такий розспів: (приклад 1).

Приклад 1.

Вправа до твору "Ave Maria"

Якщо виконавиця не володіє вмінням дотримуватися високої вокальної позиції в мелодії із стрибкоподібним висхідним рухом, то, поряд із вживаним в практиці розспівом на звуках D4/3 та його розв'язання, їй може допомогти і розспівування, побудоване саме на інтонаціях даного твору (приклад 2).

Приклад 2.

Вправа до твору "Ave Maria"

Загальний процес опанування обраного для самостійної роботи твором має будуватися за чотирма головними етапами.

Перший етап стосується створення загального уявлення щодо стилю, художньо-естетичного й мистецького поля, в якому виник певний твір, вияву його національно-стильових, жанрових, інтонаційно-мовленнєвих особливостей тощо.

Ознайомлення з твором продовжується у формі оглядового аналізу

текстового матеріалу, який має на меті визначення його стильової приналежності, характеру художнього образу, розуміння особливостей емоційно-динамічного розвитку твору, які певною мірою мають враховуватися у процесі його опанування, починаючи з перших етапів освоєння музичного тексту. На цьому етапі доцільно прослухати твір у декількох варіантах (щоб не виникла спокуса простого копіювання), а також порівнювати їх і усвідомлювати спільні й відмінні риси його трактування різними співаками, що дозволить більш глибоко усвідомити художні й технічні завдання, які мають вирішуватися під час підготовки даного твору до виконання.

Сольфеджування й, можливо, вокалізація мелодії дозволять ескізно опанувати музичний текст і сформулювати загальні уявлення щодо інтонаційних труднощів й необхідності їх виокремлення й опрацювання. Неприпустимим є досить розповсюджений серед студентів спосіб опанування мелодії твору шляхом її награвання на інструменті або в результаті багаторазового прослуховування її виконання іншими співаками, тобто запам'ятовування методом простого повторення, без опори на навички сольфеджування, музично-теоретичну грамотність і внутрішні слухові явлення.

З метою запобігання «вивчення помилок» внаслідок їх повторення й закріплення у самостійній роботі над твором, здобувач має на цьому етапі фіксувати фрагменти своїх занять, переглядати їх і критично оцінювати, визначати помічені недоліки та винаходити способи їх подолання, звертаючись, зокрема, і до методичних праць, в яких містяться потрібні співаку поради.

Поглибленню уявлень щодо характеру й трактування художньо-образного змісту твору та розробленню орієнтовного інтерпретаційного плану (який в подальшому буде уточнено й доповнено важливими деталями), сприятиме поєднання диференційованого та цілісного аналізу тексту твору. Це означає, що в процесі диференційованого аналізу потрібно виходити з того, що цілісність музичного феномену являє собою багаторівневу структуру, яка охоплює акустично-фонічний, інтонаційно-мовленнєвий, структурно-композиційний та жанрово-стильовий рівні організації музичного феномену,

які втілюються через своєрідний сплав його інтонаційних, мелодико-ритмових й структурних особливостей, сполучення яких є унікальним. Вияв цієї своєрідності є одним із завдань виконавця-інтерпретатора.

Корисним з цього погляду буде і прослухування твору одноразово із переглядом його нотного тексту, що сприятиме усвідомленню співаком особливостей його структури, вияву наявності/відсутності контрастних частин і способів їх музичного втілення, уточненню уявлень щодо тонально-гармонічного плану твору, динаміки розвитку художньо-образного змісту, характеру зіставлення кульмінацій тощо. Це дозволить студенту зв'язати свої слухові враження й музично-теоретичні знання і тим самим більш свідомо й ефективно засвоювати твір під час його розучування.

На наступному етапі підготовки твору здобувач має досягти впевненого виконання тексту по нотах і, бажано, вивчити його напам'ять, чому сприятиме усвідомлення структури й логіки розвитку музичного матеріалу та виконання вправ на подолання технічних складнощів. У свою чергу, впевнене опанування музичного тексту дозволить співаку приділити більше уваги деталізації виконавського плану та його втіленню за рахунок доопрацювання динамічних, штрихових засобів виконавської виразності, виконання твору в належному темпі та, за необхідністю – із застосуванням агонічних прийомів для вияву опірних звуків у мотивах, кульмінацій у різних структурних будовах тощо.

Важливо також привернути увагу здобувачів на обдумування авторських (або редакторських) позначень, зокрема не тільки на темп і відхилення від нього, а й вказівки щодо динаміки й артикуляції й сформувати у них свідоме ставлення до того, що на створення художнього образу впливає сукупність всього комплексу мовленнєвих і виконавсько-виразних способів, тому їх тонке варіювання неодмінно вплине на загальне враження під час сприйняття виконуваного твору.

Останній етап роботи над твором передбачає активізацію виконавсько-артистичних властивостей співака, його здатність долати надмірне хвилювання. Психологічній підготовці до сценічного виступу сприятимуть: впевненість здобувача в якісній підготовці до виконання твору; перевірка міри

впевненого вивчення тексту твору в таких формах, як, наприклад, виконання твору «подумки», застосування прийомів релаксації, зокрема – дихальних вправ, а також елементів сугестії – самопідтримки, самонавіювання, настанови на успішність виступу тощо (В. Міщанчук). Велику допомогу співаку-початківцю забезпечить ознайомлення із психолого-педагогічною, театральнопеддагогічною, музично-психологічною літературою з питань удосконалення виконавського артистизму, сценічного хвилювання й засобів його подолання.

При підготовці співака в емоційно-психологічному процесі особливу увагу слід надавати дихальним, психологічно-заспокійливим практикам (напр. дихальна гімнастика Стрельнікової, дихальні вправи др. Е. Вейла, методики, спрямовані на взаємозв'язане вивільнення психологічного стану і голосу (К. Лінклейтер, китайської науковиці Вей Цзи та ін.).

Важливим чинником опанування «сценічного хвилювання», здатності до емоційно-вольової саморегуляції в сценічно-стресових ситуаціях є впевненість співака у якісному вокально-технічному володінні своїм голосовим апаратом а також дієвий прийом – уявлення себе на сцені в образі персонажу, героя твору, проживання емоцій, властивих даному образу, що має в цілому сприяти поглибленню художньо-образної й стильової досконалості виконуваного репертуару.

Важливим складником підготовки до сценічного представлення підготовленого здобувачем твору є репетиційна робота. Її завдання полягають у тренуванні вміння пристосовуватися до різних акустичних умов, набуття здатності співати в умовах переживання почуття підвищеної відповідальності за якість свого виконання, типового для ситуацій прилюдного співу.

Особливість репетиції з виконання самостійно підготовленого твору полягає в тому, що співак має здійснювати її також самостійно, не покладаючись на поради і методичну допомогу викладача. Тим самим підвищується значимість вміння співака здійснювати самоспостереження, самоаналіз й адекватно оцінювати свої результати, чому має сприяти відеофіксація репетиційного процесу з наступною корекцією помічених недоліків. Важливо, щоб самоаналіз процесу і досягнутих результатів здійснювався у

формі самоспостереження, а не нищівної самокритики й спрямовувався на обдумування й винахід способів і технологій виправлення як конкретних недоліків, так і в цілому – вдосконаленню навичок самостійної роботи на репертуаром і виконавської майстерності.

У науково-методичній літературі відзначається, що важливим чинником сприяння успішності співака в його репетиційній та виконавсько-сценічній діяльності є його здатність концентруватися на художньо-виразових завданнях, а не на подоланні технічних труднощів. З цього погляду важливо, по-перше, обирати для самостійного розучування твір, в якому немає нових, відносно складних для здобувача фонаційних завдань. По-друге, співак має ясно уявляти загальну логіку розвитку художньо-виразної будови твору, що дозволить йому зосереджувати увагу на її втіленні. По-третє, важливою передумовою впевненого й артистичного виконання є ставлення співака до виконавського процесу як до віртуально-творчого спілкування, що орієнтує його на завдання художньо-сугестивного впливу на слухачів і тим самим вивільняє від надлишкової технічно-виконавської напруги й страху забути текст твору.

Крім того, на наш погляд, важливо постійно й систематично тренувати ці навички такими методами, як спів подумки вже вивченого репертуарного твору з настановою на успішність виконання всіх завдань, а також спів «під запис», тобто в умовах «відео-селфі».

Успішне виконання самостійно підготовленого твору сприяє набуттю співаком внутрішньої впевненості, гедоністичного задоволення й творчого натхнення, здатності до емоційно-вольової саморегуляції в сценічно-стресових ситуаціях, а в цілому – успішності опанування вокально-виконавською майстерністю та здатністю до майбутньої самостійно-фахової діяльності.

3.2. Методичні пояснення і рекомендації до виконання завдань на самостійну підготовку до виконання творів різних стилів

Завдання 1. Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання (на матеріалі українських народних пісень у авторській обробці).

Перше завдання на самостійну підготовку твору до виконання пропонується здійснювати на матеріалі українського фольклору з метою сприяння поглибленню в студентів національно-культурної самосвідомості та розуміння художньої цінності народного мистецтва.

Враховуючи те, що певна частка здобувачів магістерського ступеня – це іноземні студенти, звернення до національної пісенної скарбниці і робота над стилістично-досконалим виконанням обраного твору буде особливо корисна для них з погляду того, що це сприятиме формуванню в них панорамного уявлення щодо народно-джерельних витоків української музики, типових художньої-образних ідей, жанрово-стильових рис у розмаїтті творів ліричного, історико-епічного, жартівливого, танцювального характеру тощо.

Для самостійного опрацювання пропонується обрати один із творів, побудованих на матеріалі українських народних пісень у авторській обробці таких композиторів, як М. Лисенко, Б. Лятошинський, О. Білаш, В. Косенко, Г. Майборода, А. Кос-Анатольський, І. Шамо та ін.

Звернення до певного твору, наприклад – до обробки М. Лисенком української народної пісні бажано починати із ознайомлення з творчим портретом композитора, усвідомленням його ролі як видатного діяча музичного мистецтва, талановитого митця, значущість творчості якого для розвитку національної музичної культури неможливо переоцінити. Корисним буде і ознайомлення здобувачів і особливостями пісенного першоджерела й внеском композитора у збагачення його художньо-образного сенсу завдяки зверненню до певних засобів обробки мелодії, застосуванні певних гармонічних і фактурних прийомів тощо.

Корисними для всіх здобувачів буде усвідомлення того, що українська пісенна культура, народні мелодії з їхньою оригінальністю і національною

своєрідністю визначили стиль і спрямування творчості М. Лисенка, стали для нього постійним і невичерпним джерелом натхнення. Також варто нагадати, що формування художніх принципів композитора М. Лисенка, їхня кристалізація проходили під впливом творчості Т. Шевченка. Все це маж надихати співаків на опанування твору як частки духовної скарбниці національної культури, до поцінування якої закликав Лисенко в своїй творчій і музично-громадській діяльності.

Акцентуємо також, що вибір твору має відповідати індивідуальним можливостям співака: стану його вокального апарату, розвитку слухового сприйняття, музичної пам'яті, загальної музикальності, рівню музичної підготовки.

У процесі роботи над пісенним репертуаром слід приділяти увагу і аналізу вербального (поетичного) тексту, вияву його художньо-змістових особливостей. Адже твори пісенного жанру нерідко мають куплетну форму, тому важливо винайти можливість для урізноманітнення засобів їх виконання і тим самим – надання динамічності розгортанню художньо-образного змісту твору, зокрема – за рахунок варіювання динаміки, темпових, артикуляційно-штрихових або агогічних зрушень тощо.

Доцільним є і виконання мелодії *a-cappella*, що дозволить перевірити міру міцності слухових уявлень співака та його здатність чисто і виразно інтонувати без підтримки акомпанементу. Вияв недоліків у сольному інтонуванні певного фрагменту має стати спонукою до аналізу його інтонаційно-гармонічних особливостей й приділення уваги додатковому опрацюванню.

Отже, співак має не тільки використовувати набуті навички співу на опорі, у високій вокальній позиції, а й вдосконалювати свої уміння в різних інтонаційно-текстових і художньо-змістових ситуаціях. Цьому сприятиме здійснення співаком самопостереження й самооцінка стану свого вокального апарату, якість власних вокально-виконавських навичок, міра виразності й логічності розвитку художнього образу.

Враховуючи те, що здійснення самоконтролю становить певну

складність під час плинного музично-виконавського процесу, доцільно з цією метою робити «робочий відеозапис» як його процесу, так і досягнутих результатів. Тим самим здобувач отримує можливість неодноразово прослухувати свої записи, помічати свої недоліки, а з цим – і концентрувати увагу на їх виправленні та в цілому – на самовдосконаленні своєї співацької майстерності.

Важливим складником успішної підготовки українських творів до виконання є дотримання норм вокальної орфоєпії вербальних текстів. Особливу увагу потрібно приділяти цьому питанню в роботі із іноземними студентами. З метою ознайомлення здобувачів із поетичним підґрунтям вокального твору доцільно рекомендувати робити його і літературний, і підрядковий, дослівний переклад. Перший різновид перекладу тексту дає уяву про художній підтекст і глибинний сенс поетичного складника твору, а другий привертає увагу виконавця до особливостей інтонування кожного слова як носія інтонаційно-емоційного сенсу.

Засвоєнню нових орфоєпічних навичок сприяють, по-перше, багаторазове прослухування й накопичення фонаційно-слухових уявлень щодо вірного звучання, зокрема – звернення до озвучення тексту в перекладачах мережі Інтернет або в ChatGPT; по-друге – це виконання спеціальних мовно-фонетичних вправ і ознайомлення з технікою їх звукоутворення, що дозволяє усвідомлювати, якими саме руховими прийомами досягається утворення певної фонемі та вірне озвучення її варіантів у різних складах, до яких вона входить.

Враховуючи, що вербальна і вокальна вимова мають свої відмінності, на наступному етапі доцільно застосувати інтонаційні вправи й розпіванки на складних для співака голосних та їх сполучення із приголосними з постійним самоконтролем співака за вірними м'язовими відчуттями щодо положення язика, губ, рухів щелепи тощо. Ціні поради містяться у працях таких науковців як В. Антонюк О. Знаменська, Т. Мадішева, О. Шуляр та ін.

Відзначимо також, що оволодіння орфоєпічними нормами виконання українських текстів позитивно впливає на удосконалення вокальної техніки,

зокрема – сприяє витонченості вимови, пом'якшенню чергування голосних із приголосними. Цей факт пояснюється тим, що техніка артикуляції в українській мові в значній мірі близька до італійської. Так, в обох мовах всі голосні й приголосні вимовляються чітко, без зміни і заміни іншими звуками (на відміну напр. від російської, французької та ін.). Східною є й чітка диференціація артикуляції подвійних і одиночних приголосних (в італійській це, наприклад: *mamma-m'ama*, *Regina-reggio*, *terra-sara*; в українській – бажання-бажаний, обличчя-малеча і т.д.). Отже, надання належної уваги вдосконаленню (або оволодінню) орфоепічним особливостям виконання українського тексту є важливим завданням, яке має стати предметом уваги здобувача. З цією метою можна рекомендувати мовленнєві й вокально-орфоепічні вправи, зокрема – розспівування на чітку артикуляцію різних за технікою утворення голосних (А – О, И – І, О – У), опрацювання в інтонаційних вправах і вокалізах особливостей вокальної вимови приголосних та різних складів з врахуванням артикуляційних особливостей їх інтонування у співі українською мовою тощо.

Професійне ставлення до інтонування вербального тексту сприятиме більш глибокому осягненню характеру твору, а з цим – і адекватному втіленню його жанрово-стильових особливостей, досягненню динамічної й штрихової гнучкості, логічності визначення кульмінацій і загального розвитку його художньо-образного змісту.

Завдання 2. Удосконалення навичок самостійної підготовки твору до виконання (на матеріалі творів італійських композиторів XVII століття).

Старовинні італійські арії XVII століття вважаються у вокально-освітньому середовищі безцінним педагогічним репертуаром з погляду його доступності, відсутності емоційної й динамічної напруги, нескладної й «вокально зручної» мелодії, яка складається з коротких структур в обмеженому діапазоні, легко запам'ятовується й підтримується ясним, досить прозорим акомпанементом (іноді – з дублюванням вокальної мелодії). Зазначені особливості, у поєднанні з італійською мовою, зручною для вокальної фонації, створюють сприятливі умови для зміцнення й

удосконалення навичок академічного вокалу, а також навчання студентів вмінню працювати над самостійною підготовкою репертуару до виконання.

Однак, готуючи здобувачів до самостійного розучування творів старовинних композиторів, важливо сформувати в них уявлення щодо особливостей музичного і вокально-виконавського стилю, до якого належить той чи інший твір. Тому важливо, щоб на початку роботи студенти приділили увагу їх аналізу в музикознавчому аспекті (ознайомлення з естетичними настановами і художньо-образними перевагами композиторів того часу, із жанрово-стильовими джерелами обраного твору, особливостями його мелодико-інтонаційної основи й фактури інструментального супроводу. Ці дані мають стати підґрунтям усвідомлення художньо-образного змісту твору та розроблення його інтерпретаційного концепту й плану самостійної роботи над його вокально-виконавським втіленням.

Співак має усвідомлювати що якісне, адекватно-стильове виконання творів епохи раннього Бароко, з переліку яких йому пропонується обрати твір для самостійного розучування, потребує володіння базовими вокальними навичками – вірною поставою, відсутністю м'язових затисків, вирівняним звучанням голосу на всьому діапазоні, вмінням співати на опорі, у високій вокальній позиції, володіння технікою артикуляції текстів різними мовами тощо. Крім того, більшість пропонованих для розучування творів мають ліричний, почасти – пасторальний характер, що передбачає використання м'якої атаки звуку. Застосування її сприятиме вияву кращих потенційних властивостей голосу співака, його м'якому, ненапруженому, вивільненому й багатому обертонами звучанню і в той же час забезпечить інтонаційну точність співу. Однак не варто забувати, що виконанні творів енергійного, жвавого характеру, як, наприклад, у творі Дж. Каріссімі «Vittoria», потрібно використовувати так звану «тверду», тобто активну атаку звуку. Отже, їх вибір залежить від того, які завдання є найбільш важливим для розвитку співака в даний період. Проте незалежно від того м'яка чи тверда атака звуку використовується, слід особливу увагу приділяти утриманню високої позиції фонації.

Зручним для співака-початківця є і те, що цим творам властиві відносно короткі фрази, що уможлиблює використання так званого «короткого» дихання (яке не виключає вимогу співу на міцній опорі). Типовими особливостями репертуару даного стилю є також несиметрична структура мотивів і фраз, різноманіття ритмових малюнків (пунктир, внутрішньо-тактові та міжтактові синкопи), орнаментика, досвідом виконання яких має володіти співак, приступаючи до самостійного вивчення творів з аналогічними особливостями. Не менш важливим є володіння здобувачів засобами тонкого, деталізованого нюансування, вмінням застосовувати різні артикуляційно-штрихові прийоми, застосовувати агогіку й передбачені автором твору темпові відхилення, як, наприклад, у творі А. Scarlatti «O cessate di piagarmi».

Особливу увагу варто звертати на вдосконалення у співака техніки міжреберно-діафрагмального дихання й вокальної опори звуку, що дозволяє співаку досягати гнучкості виконанні динамічних й артикуляційних змін, зокрема – вміння поступово й рівномірно посилювати і послабляти звучання на довгих звуках і коротких структурних будовах, філірувати звучання голосу наприкінці фраз, тобто використовувати засоби інтонування, які є важливими вокально-стилістичними ознаками бароко.

Крім того, у трьох-частинних аріях «Da caro» традиційно співак може самостійно імпровізувати орнаментальні прикраси і пасажі. Враховуючи те, що цими вміннями, як правило, співаки не володіють, викладач має винаходити різні способи вирішення цього питання: пояснити студентові, що ці вміння в нього будуть формуватися пізніше і це дасть йому можливість виконувати твори на більш досконалому рівні або порадити використовувати мінімум фігурацій, якими співак вже володіє тощо. Важливо, щоб ці особливості виконання творів раннього бароко були усвідомлені співаком і ставали для нього метою оволодіння цим виконавським стилем.

Серйозна увага має надаватися і вимові творів італійською мовою, які завжди мають виконуватися на мові першоджерела, а не в перекладі. Важливість цього положення пояснюється тим, що фонетика італійської мови максимально сприятлива для удосконалення академічно-досконалого звучання

завдяки її зручності для природного вивільнення вокального апарату, набуття досвіду ясної, виразної й різнопланової артикуляції, що є типовим і необхідним для розкриття співаком емоційно-образного характеру творів італійських композиторів. Крім того, чітка артикуляція, властива італійській мові, а також максимально природна, тобто без використання призвуків, вимова голосних і приголосних є надзвичайно зручними для виконання. дозволяє співакові повною мірою використовувати темброво-звукові барви і гнучко варіювати динаміку й темп.

Однак, щоб переваги співу італійською мовою реалізувалися, необхідно серйозну увагу приділяти опануванню відповідними вокально-орфоепічними навичками. Нижче наводимо посилання на відео-кліпи уроків з італійської, в яких докладно й доступно викладаються головні особливості вимови текстів, зокрема — за наступним посиланням: www.youtube.com/watch?v=l00IEqdxkg4&t=89s/

Отже, оволодіння співака вмінням самотійно готувати до виконання старовинні твори італійських композиторів сприятиме удосконаленню його вокально-фонаційних навичок, оволодінню вокально-орфоепічними нормами співу на італійській, збагатить його жанрово-стильові уявлення і здатність втілювати художні образи вокальних творів доби раннього бароко.

Завдання 3. Удосконалення навичок самотійної підготовки твору до виконання (на матеріалі творів композиторів доби «зрілого» Бароко.

Обрання твору на цьому етапі має диктуватися особливостями вокального дарування співака й рівнем підготовленості майбутнього фахівця до виконання відносно складних інтонаційно або більш віртуозних, оздоблених орнаментикою і пасажами, творів. Дуже бажано, щоб опанування обраного доповнювалося його порівнянням творів даного періоду які належать до інших стилів, що сприятиме більш повному уявленню майбутніх співаків щодо історичного процесу стильових змін і відповідних специфічно-виконавських манер. З цією метою можна обирати твори із навчального репертуару студента або привертати його увагу до аналітичного сприйняття творів, які подано в репертуарному списку методичних рекомендацій.

Так, звернення до зрілого етапу творчості Г. Ф. Генделя або вокальних творів Х. Глюка, А. Вівальді має на меті активізацію знань щодо розвитку стильових тенденцій в творчості доби зрілого бароко, зокрема – головних рис оперної реформи Глюка, а звідси і усвідомлення особливостей інтерпретації обраних творів з погляду досягнення глибокої єдності вербального і музичного тексту, деталізованого ставлення до нюансів, породжених синтезом слова й музично-інтонаційної виразності.

Варто звернути увагу й на те, що в більшості цих творів зростає складність мелодико-гармонічного мовлення, тому дуже важливо приділяти увагу аналізу гармонічної мови й вслухуванню в послідовність акордів, що стає опорою для вірного й виразного інтонування достатньо складних мелодійних зворотів. Необхідним є також своєчасне (тобто – заздалегідь розпочате) озброєння студентів технікою їх інтонування у вправах на розпів, у вокалізах, що закладе підґрунтя самостійному опановуванню творів із аналогічними складнощами віртуозного або інтонаційного типу та якісному інтонуванню й втіленню їх художньо-образного сенсу. Характерним з цього погляду прикладом є твір Г.Ф. Генделя «Dignare», в якому впродовж лаконічного твору в 20 тактів відбувається сім відхилень і модуляцій, при чому – не завжди достатньо стандартних і типових для мистецтва того часу.

Отже, якщо студент бере до роботи твір даного стилю, він має осмислити характер героя, його емоційний стан і вибудувати відповідним чином логіку розвитку художнього образу, тип звуковедення, артикуляції й приділити особливу увагу аналізу гармонійної мови й змістовій виразності нерідко складних для інтонування мелодійних зворотів.

Важливим для майстерного виконання творів цих композиторів є і володіння технікою виконання орнаментальних прикрас та рухливості голосу. Зрозуміло, що робота в цьому напрямку проводиться під час аудиторних занять, натомість завдання студента має також полягати і самостійному, уважному та якісному доопрацюванні вокально-інструктивного матеріалу з метою досягнення автоматизації комплексу навичок, що формуються, зокрема – техніки виконання орнаментальних прикрас, різних прийомів звуковедення й

артикуляційних штрихів, вмінню їх змінювати відповідно контрастним частинам твору тощо. Доцільно також спонукати студента до поповнення своїх знань щодо різноманіття методик, які пропонуються у відеозаписах майстеркласів та обирати (за допомогою порад викладача) ті вправи, які відповідають завданням, які він має вирішувати під час розучування обраного твору. Наводимо приклад відеозапису заняття такого роду Elizabeth Schwarzkopf, присвячене підготовці колоратурного сопрано до засвоєння мелодико-орнаментальних вправ і удосконалення рухливості голосу: https://www.youtube.com/watch?v=yr_EQFHfS_Q.

Не варто забувати й про вдосконалення вимови творів, які виконуються, переважно, на італійській. Особливо цінним допоміжним засобом у цьому напрямку, крім зазначених вище прийомів і методів, стане уважний аналіз відеозаписів, у яких озвучується італійський текст конкретних вокальних творів, а також їх виконання знаними співаками – носіями мови.

Завдання 4. Ознайомлення із типовими рисами музичного мистецтва і вокально-виконавського стилю класицизму

На цьому етапі формування навичок самостійної підготовки твору до виконання увага акцентується на тому, що незважаючи на те, що багатовікові національні традиції вокальної культури різних країн Європи несуть в собі спільні вокально-виконавські риси, так звану «універсальність» голосоутворення, вокальне, зокрема – оперне мистецтво розвинених країн, переймаючи провідні його особливості поєднуються із особливостями духовної й мистецької сфер — мислення, ментальність, мовленнєва й народнопісенна культура, звичаї, мистецькі традиції. З цього погляду важливо, щоб студенти усвідомлювали жанрово-стильові особливості різних гілок мистецтва провідних «оперних» країн Європи Італії, Німеччини, Франції, особливості жанрових різновидів класичної опери «seria», «buffa», французької «ліричної трагедії» й напрямки розвитку стилю «bel canto».

Завдання даного етапу освіти здобувачів пропонується обмежити мистецтвом композиторів раннього класицизму (Доменіко Перголезі, Доменіко Чімарози і Томазо Джордані) або творчістю віденських класиків –

Й. Гайдна, В.А. Моцарта, Л. в. Бетховена.

Як відомо, для творів цього стилю характерною є різноманітність кола образів, надання портретам їх героїв природності, невимушеності й персоналізованої індивідуальності, ясність, структурованість і рівновага музичної форми. Тому нерідко опанування творів цих композиторів потребує не тільки достатньо розвиненого діапазону голосу й досягнення однорідного міжрегістрового звучання, а й впевненого й гнучкого володіння виразно-інтонаційною й артикуляційно-штриховою технікою, високою культурою фразування й філірування звуку, здатності до широкої динамічної градації – від «ppp» до ff, володіння технікою співу *mezzavoce*, *crescendo* й *diminuendo* в різних варіантах їх виразу, прийомами акцентування звуків, як-от *sforzando*, *marcato*, *di punto in bianco* (зненацька) особливо – у творах комедійного характеру, тощо.

Важливим є і володіння співака культурою фразування, тобто досить активним, але полегшеним «зняттям» звуку наприкінці структурних форм мелодії, що потребує філігранного володіння співу на міцній опорі при мінімальній силі подачі звуку. Це вміння набуває першорядного значення у виконанні мотивів і фраз із так званим «жіночим», «м'яким» завершенням, тобто – їх закінченням на слабкій долі такту. В якості прикладу навидимо першу фразу з арії Серпіни Д. Перголезі.

Варто також звернути увагу на те, що така будова мотивів і фраз є особливо характерною для вокального мистецтва В.А. Моцарта. Крім того, звертаючись до арій і пісень В.А. Моцарта, варто не забувати, що саме в його мистецтві відбулася суттєва перебудова оперного мистецтва, сутність якої полягала в індивідуалізації персонажів опери, тому, працюючи над певною арією, необхідно добре усвідомлювати індивідуальні риси характеру героя і його роль в цілісному каркасі твору.

Отже, обираючи для самостійної роботи твір, здобувач має

усвідомлювати не тільки загальні, а й відмінності стилеві риси творчості композитора відповідного твору. Особливо це стосується концертних, оперних, ораторіальних арій, а також особливостей виконавського стилю в камерно-пісенній творчості Л. ван Бетховена (цикл «До прекрасної коханої»), яке стало підґрунтям характерного для німецьких романтиків німецького жанру «Lied». Зрозуміло, що спеціальної підготовки для опанування таких творів потребує і оволодіння співака вимовою німецьких вокальних текстів.

Обираючи для вивчення твори із циклічних творів – ораторії, кантати, опери тощо, співак має усвідомлювати те, що його художній сенс вибудовується в цілісності із розумінням концепції всього твору. Високі вимоги виникають перед співаками також з погляду відтворення жанрово-стильових особливостей і звукової й тембральної забарвленості ораторії для самостійного вивчення твору. Варто звернути його увагу на те, що між виконанням арій з ораторій і опер існує певна різниця у якості звучання. Так, для творів кантатно-ораторіального жанру неприпустимим є яскраво-емоційне й драматично-театралізоване інтонування. Достатньо «економним» і підконтрольним має бути використання вібрато, при чому – не тільки в ораторіальних аріях, а й в аріях класичних оперних творів (у порівнянні із романтичними і веристськими італійськими традиціями, відповідно яким інтенсивне вібрато посилює враження драматичності й глибини почуттів персонажів).

Однак для частки здобувачів можливим на цьому етапі є звернення до творів виконавського стилю бельканто. При виборі музичного твору звичайно, потрібно досягати стильової й технічної адекватності у виконанні творів композиторів, що відносяться до вокально-виконавського стилю бельканто. Обираючи твір цього стилю, співак має демонструвати відповідність типу голосу образу героя твору, характеру й емоціям, закладеним у вербальному тексті, володіння співом на опорі в широких мелодіях легато, різними типами штрихів «легато», «стакато», «маркато», виразною й точністю у фразуванні мелодії, гнучкою технікою акцентування й бути готовим до темпового варіювання, відповідно до позначень автора твору.

Отже самостійна робота майбутніх фахівців-вокалістів впродовж першого навчального року над підготовкою творів до виконання має поступово формувати в них все більш складні навички й вміння за рахунок ускладнення змістово-образних фонаційно-технічних, інтонаційно-виразних, жанрово-стильових і сценічно-виконавських завдань, які мають вирішуватися співаками під час їх самостійної роботи.

Забезпеченню ефективності самостійної праці здобувача сприятиме його оволодіння чітким алгоритмом опрацювання твору, головними етапами якого є:

- перехід від емоційно-інтуїтивного сприйняття й оглядового ознайомлення з музичним текстом до деталізованого аналізу мелодико-інтонаційних, тонально-гармонічних і фактурних;
- вияв інтонаційно складних фрагментів та їх виокремлення й опрацювання в спеціально дібраних вправах;
- осмислення особливостей поетичного тексту та його художньо-сміслового підтексту; робота над удосконаленням орфоепічно-вокальних навичок;
- розроблення й постійне уточнення інтерпретаційно-виконавської концепції твору;
- набуття співаком здатності художньо-виразно й стилістично-переконливо реалізувати вироблену інтерпретаційну концепцію твору на засадах цілеспрямованої психологічної підготовки й самопідготовки до виконання в академічних і сценічних умовах й донесення його художнього сенсу до слухачів.

РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Індивідуальні (практичні) завдання	0 балів	Здобувач не володіє нотним матеріалом музичних творів; виконавські навички та уміння не розвиваються, здобувач демонструє небажання до оволодіння основами техніки-завдання не виконано.
	1 бал	Здобувач виконує програму не в повному обсязі; виконавські навички та уміння потребують корекції; аналіз нотного тексту здійснює не в повному обсязі; вміє вибудовувати драматургію музичного твору з допомогою викладача; частково виявляє і втілює стильові особливості у процесі опанування музичного твору.
	2 бали	Здобувач виконує програму в повному обсязі; демонструє виконавські уміння й навички на достатньому рівні; вміє створювати виконавську інтерпретацію музичного твору з урахуванням жанрових та стильових ознак.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не володіє нотним матеріалом музичних творів; виконавські навички та уміння не розвиваються, здобувач демонструє небажання до оволодіння основами техніки-завдання не виконано.
	1 бал	Здобувач частково опрацьовує нотний текст; частково контролює та аналізує власну техніку співу; не завжди здатний удосконалювати виконавські навички та уміння; намагається осмислити елементи музичної мови, але припускається незначних помилок
	2 бали	Здобувач здатний застосовувати знання та виконавський досвід в опрацюванні нотного тексту; аналізувати, контролювати й адекватно оцінювати власний спів; удосконалювати виконавські навички та уміння.

Критерії оцінювання самостійної роботи:

- повнота і всебічність аналізу твору, його стильових рис, музично-мовленнєвих і виконавсько-виразних засобів; осмислення його особливостей його інтерпретації
- грамотність та інтонаційна досконалість виконання музичного тексту;
- якість утілення художньо-образного змісту твору: стильова адекватність звукоутворення, дотримання темпу, динаміки, визначених автором; володіння навичками фразування, артикуляційно-фонаційними та орфоепічними вміннями, яких потребує виконання репертуару певного стилю;
- артистизм і художня переконливість, логічність утілення динаміки розвитку художньо-образного змісту твору:

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	Здобувач вищої освіти має ґрунтовні знання про: акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування; особливості свого співацького апарату; основи гігієни та охорони співацького голосу. Здобувач вищої освіти демонструє виконавські вміння, здатність натхненно, яскраво і стилістично достовірно втілювати художньо-образний сенс творів, бездоганне і впевнене володіння вокально-технічними навичками, артистизм у сценічному виконавстві; створювати власні художньо-виконавські інтерпретаційні концепції музичних творів відповідно до їхніх жанрово-стильових ознак. Самостійно здатен здійснювати художньо-виконавську презентацію різножанрових і різностильових музичних творів у різних контекстах; самооцінку, власну корекцію та проектування траєкторії фахового розвитку у сфері художньо-педагогічної та виконавської діяльності. У творчих завданнях самостійно розробляє алгоритм опрацювання нового музичного матеріалу; застосовує принцип вербально-виконавської інтерпретації музичних творів; робить адекватні висновки на основі слухового контролю і самоаналізу щодо власного виконання, визначає методичні прийоми і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням,

	артикуляцією у виконанні вокальних творів; знає і використовує ефективні прийоми удосконалення власної вокально-виконавської техніки й засобів виконавської виразності. Розробляє логічно побудовану й змістовну методичну анотацію до твору. Здатен надати твору з власного репертуару художньо-комунікативно спрямовану характеристику.
Добре (82-89 В)	Здобувач вищої освіти має достатні знання про: акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування; особливості свого співацького апарату; основи гігієни та охорони співацького голосу. Здобувач вищої освіти демонструє виконавські вміння, здатність натхненно, яскраво і стилістично достовірно втілювати художньо-образний сенс творів, бездоганне і впевнене володіння вокально-технічними навичками, артистизм у сценічному виконавстві; створювати власні художньо-виконавські інтерпретаційні концепції музичних творів відповідно до їхніх жанрово-стильових ознак. Самостійно здійснює художньо-виконавську презентацію різножанрових і різностильових музичних творів у різних контекстах; визначає: особливості побудови образної драматургії творів; методичні прийоми і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів; прийоми вдосконалення виконавської техніки. У творчих завданнях застосовує принцип вербально-виконавської інтерпретації музичних творів; робить висновки на основі слухового контролю і самоаналізу щодо власного виконання, визначає методичні прийоми і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів; прийоми удосконалення виконавської техніки. Розроблена методична анотація до твору достатньо повна і, логічно побудована, характеристика твору з власного репертуару в цілому враховує її художньо-комунікативне завдання.
Добре	Здобувач вищої освіти має знання про акустичні,

(74-81 C)	психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування; особливості свого співацького апарату; основи гігієни та охорони співацького голосу. Здобувач вищої освіти демонструє виконавські вміння, здатність стилістично достовірно втілювати художньо-образний сенс творів, достатнє володіння вокально-технічними навичками, артистизм у сценічному виконавстві; втілювати художньо-виконавську інтерпретаційні концепції музичних творів у найбільш розповсюджених стилях і жанрах вокального мистецтва; вміє самостійно здійснювати художньо-виконавську презентацію різножанрових і різностильових музичних творів у різних контекстах; виконувати практичні та індивідуальні завдання: розробляє алгоритм опрацювання нового музичного матеріалу; застосовує принцип вербально-виконавської інтерпретації музичних творів; робить висновки на основі слухового контролю і самоаналізу щодо власного виконання. У творчих завданнях застосовує принцип вербально-виконавської інтерпретації музичних творів; робить висновки на основі слухового контролю і самоаналізу щодо власного виконання, визначає більшість методичних прийомів і засобів роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів. Розроблена методична анотація до твору в цілому адекватно, але недостатньо повно характеризує твір із репертуару здобувача та в цілому враховує її художньо-комунікативне завдання.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач вищої освіти має недостатні знання про акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування; особливості свого співацького апарату; основи гігієни та охорони співацького голосу; демонструє виконавські вміння, здатність стилістично достовірно втілювати художньо-образний сенс творів, недостатнє володіння вокально-технічними навичками, артистизм у сценічному виконавстві; втілювати художньо-виконавську інтерпретаційні концепції музичних творів у найбільш розповсюджених стилях і жанрах вокального мистецтва. Не завжди виявляє вміння застосовувати адекватні навички під

	час опанування музичних творів. У самостійній роботі потребує значної допомоги з боку викладача у визначенні відповідних методичних прийомів технічного та художнього характеру. Загалом розуміє засоби художньої виразності (штрихи, динаміку, агогіку, нюансування) проте у процесі роботи над художньо-образним змістом виконуваного твору потребує значної допомоги. Не виявляє здатність до творчого підходу у виконанні практичних та індивідуальних завдань і в роботі над творами із свого репертуару. Надані вербально характеристики музичних творів та їх виконавська інтерпретація не в повній мірі відповідає стилю, жанровим і формотворчим особливостям репертуару; слуховий контроль і самоаналіз власного виконання не в повній мірі адекватний: студент не здатен визначати повний комплекс методичних прийомів і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів. Розроблена методична анотація до твору недостатньо повно й адекватно характеризує твір із репертуару здобувача її художньо-комунікативне спрямування проявляється непереконливо.
Задовільно (60-63 Е)	Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання про акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, основи гігієни та охорони співацького голосу; демонструє задовільні виконавські вміння, не здатен стилістично достовірно втілювати художньо-образний сенс творів, недостатньо володіє вокально-технічними і сценічно-виконавськими навичками; втілює на репродуктивному рівні художньо-виконавську концепцію, розроблену викладачем, нерідко вдається до копіювання найбільш відомих і популярних співаків, які виконують твір з його репертуару. Здобувач не здатен самостійно визначати особливості драматургії творів; методичні прийоми і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів, прийомів удосконалення виконавської техніки, не здатний адекватно і об'єктивно сприймати та оцінювати власне виконання. Творчі завдання здобувач виконує не повністю, демонструє

	часткове володіння музичним матеріалом, надає неповну вербальну характеристику творам, анотацію виконує недбало й поверхово.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання про: акустичні, психофізіологічні, психологічні основи вокальної діяльності, анатомічну будову органів голосового апарату, механізми його функціонування; особливості свого співацького апарату; основи гігієни та охорони співацького голосу; принципи формування вокально-технічних співацьких навичок, головні методичні заходи щодо позбавлення своїх недоліків, шляхи вирішення проблем у власному вокальному розвитку. Виконавські вміння характеризуються значними недоліками, слуховий самоаналіз та здатність до самостійної корекції своїх недоліків відсутні. Демонструє неспроможність самостійно працювати над освоєнням тексту твору, визначати особливостей драматургії творів; методичні прийоми і засоби роботи над звуком, динамікою, нюансуванням, артикуляцією у виконанні вокальних творів; прийомів удосконалення виконавської техніки. Творчі завдання не виконує, не здатний адекватно й об'єктивно сприймати та оцінювати власне виконання і коректувати недоліки.

РОЗДІЛ 5. РЕКОМЕНДОВАНИЙ РЕПЕРТУАР

Репертуар до завдання 1.

- В. Косенко (1896-1938). Обробка української народної пісні «Закувала зозуленька».
- В. Косенко (1896-1938). Обробка української народної пісні на слова М. Кропивницького «Удовицю я любив».
- А. Кос-Анатольський (1909-1983). Обробка української народної пісні на слова І. Франка «Ой ти дівчино, з горіха зерня»
- А. Кос-Анатольський (1909-1983). Обробка української народної пісні на слова Й. Струцюка «Лукашева сопілка».
- М. Лисенко (1842-1912). Обробка української народної пісні «Дощик».
- М. Лисенко (1842-1912). Обробка української народної пісні «Лугом іду, коня веду»
- Б. Лятошинський (1894-1968). Обробка української народної пісні «Гей у лісі, в лісі»

Б. Лятошинський (1894-1968). Обробка української народної пісні «Ой, не шуми луже».

Б. Лятошинський (1894-1968). Обробка української народної пісні «Стоїть гора високая».

Г. Майборода (1913-1992). Обробка української народної пісні «Ой, знати, знати».

Г. Майборода (1913-1992). Обробка української народної пісні «Мав я раз дівчиноньку»

Вороніна Р., Воронін О. 30 вокалізів на основі народних пісень. Київ: Музична Україна, 1991.

Вілінська І. Вокалізи для низького голосу. Київ : Мистецтво, 1960.

Репертуар до завдання 2.

К. Монтеверді (1567-1643).

Плач Аріадни з опери «Аріадна».

«Lamento della Ninfa» (Плач німфи) – соло сопрано.

Дж. Каріссімі (1605-1674).

«Vittoria» (Перемога).

«Cosi amor mi fai languir» (Так кохання змушує мене знемагати).

А. Страделла (1644-1682).

«Pieta Signore» (Прости мене, Господи»).

А. Скарлатті (1660-1725).

«Gia il sole dal Gange» (Денне Світило).

«O cessate di piagarmi» (Припиніть серце ранити).

«Le violette» (Фіалки).

«La ricordanza» (Пам'ять).

«Sento nel core» (Відчуваю в серці).

А. Лотті (1667 – 1740) «Pur dic esti» (Навіть якщо ти сказав).

А. Кальдара (1671-1736).

«Sebben crudele» (Хоч і жорстоко).

«Alma del core» (Душа серця).

«Come raggio di sol» (Як промінь сонця).

Дж. Боночини (1670 - 1747).

Арія «Per la gloria d'adorarvi» з опери «Грізельда».

Репертуар до завдання 3.

А. Вівальді (1678 - 1741)

«Piango, гето» (Знову сльози й стогни).

«Piango, гето» (Плачу, стогну).

«Vedro con mio diletto» (Я побачу з радістю).

Ф. Дуранте (1684 – 1755) «

«Danza, danza, fanciulla gentile» (Танцюй, ніжна).

Г.Ф. Гендель (1685-1759).

Арія Альміри «Lascia ch'io pianga» з опери «Ринальдо»

Арія Ксеркса «Ombra mai fu» з опери «Ксеркс».

Арія «Dignare» з кантати «Dettingen Te Deum».

Арія Клеопатри «Piangerò la sorte mia» з ораторії «Самсон».

Арія Клеопатри «V'adoro, pupille» з опери «Юлій Цезар»

Арія Альчіни «Ah, mio cor, schernito sen» з опери «Альчіна»

Арієтта Руджеро «Verdi prati, selve amene» з опери «Альчіна»

К.Ф. Глюк (1714-1787).

Арія Паріса з опери «Паріс і Єлена».

Арія Орфея з опери «Орфей і Еврідіка»

Речитатив та аріозо Еврідіки із опери «Орфей та Євридика»

«Vergin tutto amor» (Усі діви люблять)

Репертуар до завдання 4.

Т. Джордани (1730 – 1806). «Caro mio ben» (Милій мій).

Г. Паєзіелло (1740 – 1816)

«Nel cor più non mi sento» (Я більше не відчуваю в серці). Арія з опери «Ніна, або Божевільна від кохання»

Дж. Перголезі (1710-1736).

Арія Серпіни з опери «Служниця-пані».

«Se tu m'ami» (Якщо мене любиш).

Канцонетта «Tre giorni son che Nina» (Три дні пройшли).

Арія «Quae moerebat» з «Stabat mater»

Д. Чімароза (1749-1801).

«Se pietà nel cor serbate» (Якщо в серці зберігаєте милосердя) з опери «Горації і Куріації».

В.А. Моцарт (1756 -1791).

«Das Veilchen» (Фіалка), сл. Г. Гьоте.

«Die Zufriedenheit» (Задоволення»), сл. Вайса.

«Sehnsucht nach dem Frühling» (Туга за весною). Сл. К. А. Овербек.

«Giunse alfin il momento» (Вже настав момент) – речитатив і арія Сузанни з опери «Весілля Фігаро»

«Non più andrai» (Ти більш не підеш) – арієтта Фігаро з опери «Весілля Фігаро».

«Non so più cosa son» (Я вже не знаю, хто я такий) – арія Керубіно з опери «Весілля Фігаро».

«Voi che sapete» (Ви знаєте) – арія Керубіно з опери «Весілля Фігаро»

Й. Гайдн (1732 – 1809).

- Арія Габрієли «Nun beut die Flur» з ораторії «Створення світу».
Л.в. Бетховен (1770 –1827).
«Marmotte» (Бабак), сл. Г. Гьоте.
«An die Hoffnung» (Надія), сл. К.Тіджа
«An die ferne Liebte (з циклу пісень «До далекої коханої»),
сл. А. Ейтелеса.
Г. Доніцетті (1797-1848).
Романс Неморіно з опери «Любовний напій».
Каватина Неморіно з опери «Любовний напій».
Каватина Белькоре з опери «Любовний напій»
Арія Адіни з опери «Любовний напій».
В. Белліні (1801-1835).
«Malinconia» (Меланхолія).
«Vaga luna» (Розпливчастий місяць).

РОЗДІЛ 6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Атонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для музичних ВНЗ. видання третє, доповнене та перероблене. Київ : Видавець Бихун Ю. В., 2019. 218 с.
2. Можайкіна, Н. С. Методика викладання вокалу. Хрестоматія. Навчальний посібник. Київ : 2021. 216 с.
3. Олексюк, О.М., Бондаренко, Л.А. Методика викладання музичних дисциплін у вищій школі. Навч. посібник. Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2018.
4. Стасько, Г. Основи технології звукоутворення у сучасній практиці виховання голосу: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018, 330.
5. Шип С.В. Теорія художніх стилів. Монографія. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 158 с.

Додаткова література

1. Лоу Яньхуа, Кьон Н.Г. Досвід формування вокально-орфоепічної культури магістрантів у процесі підготовки до фахової діяльності. *Актуальні питання педагогічної науки. Педагогічні науки*. Суми : ФОП Цьома С. П. 2018. Вип. 2 (12). С. 141–149.
2. Навчальна робоча програма з дисципліни «Виконавська майстерність з фаху» (вокал). Укладачі: Н. Кьон, Т. Шафарчук, Н. Толстова. Одеса, 2023.
3. Толстова, Н. М. Методологічні основи і принципи формування у готовності до фахового самовдосконалення в процесі навчання вокалу. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, 170. Суми, 2018. 223 - 228.

4. Сімакова С. І. Особливості художньої образності вокальної творчості В. А. Моцарта як складова виконавської підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва. Час мистецької освіти. Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти : зб. ст. VII Всеукр. наук.-практ. конф., 17–18 жовт. 2019 р. Харків : ХНПУ, 2019. Ч. 1, 92–97.
5. Чень Цзицзянь Методика формування цілісного уявлення про музичний твір у майбутніх учителів музики : автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. 2018 . Суми, 20.
6. Чжан Вей (Підготовка вокалістів у музичних закладах вищої освіти КНР. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». Харків, Вип. 62, 2019. С. 201– 206.
7. Шкуляр О. Д. Методичні поради з питань організації самостійної роботи студентів з постановки голосу (На допомогу вокалістам-початківцям). Інститут мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2018, 84.

Інформаційні ресурси

Бібліотека національної музичної академії України: офіційний сайт.

URL : <https://lib.knmau.com.ua/>

Бібліотека Одеської національної музичної академії: офіційний сайт.

URL : <https://odma.edu.ua/biblioteka/>

Озвучення італійського тексту в творі Д. Перголезі «Se tu m'ami»:

<https://www.youtube.com/watch?v=Ivh42jIPpew>

Метод співу колоратури і вправи по Е. Шварцкопф -

https://www.youtube.com/watch?v=yr_EQFHfS_Q

Виконання твору Д. Перголезі «Se tu m'ami» Чечилією Бартолі:

<https://www.youtube.com/watch?v=5uSwiZj0NfE>

Майстер-клас Мірели Френі: <https://youtu.be/dTTq7eWKamk>

Майстер-клас Лучано Паваротті:

<https://www.youtube.com/watch?v=I2LUqOHA8hY>

Майстер-клас Джоан Сазерленд, Том Краузе, І. Котрубас:

<https://www.youtube.com/watch?v=00T-toOkpV8>

Майстер-клас з Дж. Лівінї: <https://www.youtube.com/watch?v=DiYyY2Fhp8g>

Майстер-клас Анжела Георгіу: <https://youtu.be/rkZh28dloyA>

Майстер-клас Джойс Ді Донато: <https://youtu.be/J77nwh3ziEI>

Майстер-клас Джойс Ді Донато: <https://youtu.be/RW-u-4zPnwI>

Майстер-клас Маріо Діаз: <https://youtu.be/3n1gv44sdqk>

Майстер-клас Монсеррат Кабальє: <https://youtu.be/7iQ083N7Vsw>

Майстер-клас Монсеррат Кабальє: <https://youtu.be/o0mt4C1mxCU>

Майстер-клас Монсеррат Кабальє: <https://youtu.be/Wy4qsoNfbhI>

Майстер-клас Рене Флемінг: <https://youtu.be/IRj4H6Ez5mA>

Майстер-клас Рене Флемінг: <https://youtu.be/lKujIdOYyF4>

Renata Scotto masterclass II: <https://www.youtube.com/watch?v=AAgJyKKJt0E> -

Renata Scotto masterclass III: <https://www.youtube.com/watch?v=z4Yaghv2mRg>

Renata Scotto masterclass IV: <https://www.youtube.com/watch?v=6nfPvHQS63I>